

Реалізація архетипу Жінка у гештальтах жіночого персоніфікованого образу (англо-українські поетичні паралелі)

О.Ю. Дубенко*

Інститут філології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

*Corresponding author. E-mail: helenadoobenko@ukr.net

Paper received 19.06.15; Accepted for publication 03.07.15.

Анотація. У статті розглядаються специфічні риси англо-американської та української поетичних картин світу, що проявляються у відмінностях в образотворенні на рівні персоніфікації. Надано компаративний аналіз гештальт-кластерів персоніфікованих сутностей жіночого роду з позицій реалізації у поетичному мовленні трьох базових іпостасей архетипу Жінка.

Ключові слова: гештальт, гештальт-кластер, персоніфікація, фігура, фемінінність

Неодноразове представлення кожного з цих образів у чоловічій або жіночій подобі призводить до створення сталого *гештальту*, тобто, за визначеннями, що надаються когнітивною поетикою, цілісного образу, який не може бути зведеним до суми своїх частин [5, с. 87, 89; 6]. Виділення у певному гештальті поетичного мовлення фігури «фемінінність» регламентується не лише прийнятими в англійсько-американському лінгвокультурному просторі нормами, а й приписами традиційного символізму. Внаслідок чого, з одного боку, мотиваційна основа персоніфікації переважної кількості нижченаведених образів може бути описана з позицій нормативного представлення неживого об'єкту або абстрактного поняття у вигляді істоти жіночого роду завдяки стереотипним уявленням про слабкість, тендітність, ніжність предмету персоніфікації. Адже фемінізації дійсно піддаються менш пристрасні, тендітніші почуття, емоції, пасивніші психічні стани, м'якші та тепліші кліматичні умови. Проте очевидним є існування інших мотивів, що спонукають до фемінінної матеріалізації образу в поетичному тексті, які безпосередньо пов'язані зі специфічними завданнями художнього осмислення дійсності, з причетністю поетичної творчості до актуалізації матриць глибинного, архетипічного рівня. У цьому зв'язку потрібно зазначити, що ЖІНКА є надзвичайно складним архетипічним образом, який має три базові символічні аспекти і тому усі алегорії, побудовані на персоніфікації жінки, незмінно містять у собі одну з трьох, дві, або й всі три імплікації [1, с. 194-196]. Це: 1) вищі символічні аспекти жінки як Аніми (душі людини) і як духовного провідника, пов'язані з образом Софії та Марії, що є співмірними з вищими інтелектуальними і моральними якостями людини, а також імпульсивністю та емоційністю. Коли жінка постає як образ душі, вона трактується як істота вища по відношенню до чоловіка, оскільки являє собою втілення найбільш чистих і високих сторін його натури; 2) Мати або *Magna mater*, тобто мати-природа, мати-земля, батьківщина, рідна країна або місто; 3) нижчі символічні аспекти жінки, відображені в образі Єви як емблеми матеріального і зовнішнього боку життя, спокусливості, сирени, вічної жіночності (*Ewig Weibliche*), яка зачаровує і веде вниз за собою, відволікаючи чоловіків у бік від шляху еволюції. Цей символ співвідноситься з принципом летючості в алхімії, який означає все невірне, лицемірне, мінливе та непослідовне. Водночас, можна констатувати, що усі три вище окреслені аспекти певним чином кореспондуються зі санкціонованими англійсько-американською культурною спільнотою уявленнями про фемінінність як, з одного боку, відданість, ніжність, м'якість, – тобто якості зразкової мате-

рі і дружини, а, з іншого боку, примхливість, зрадливість, емоційну нестриманість, лицемірність, брехливість.

У подальшому викладі групи гештальтів, що пов'язуються з жіночим родом, об'єднано у три великі групи, які співвідносяться з трьома вищеописаними символічними аспектами архетипу ЖІНКА, оскільки саме такий розподіл видається найбільш доцільним з огляду на наявність тих домінуючих критеріїв гендерної персоніфікації образу, що досить прозоро корелюють із канонами архетипічної символіки. Проте у деяких з нижченаведених прикладів можливі множинні імплікації персоніфікованого образу, пов'язані з двома чи трьома символічними аспектами жінки, які до того ж перебувають у відповідності з певними стереотипами історико-культурної традиції.

Природа, стихія землі (гештальти NATURE, EARTH, VALE). Оскільки ідея материнства є важливою складовою змісту концептів NATURE та EARTH, що знайшло відображення на рівні мовної картини світу в усталених виразах *Mother Nature*, *Mother Earth*, то відповідний статус досить часто мають образи природи і землі й в англійсько-американській поетичній картині світу. Однак, на відміну від достатньо однозначної семантики цих виразів у нехудожньому мовленні, поетичні персоніфікації вирізняються символічною ускладненістю, а іноді навіть і стереоскопічністю значення, санкціонованих багатограністю архетипу Матері. Адже, за Карлом Юнгом, можна виділити декілька аспектів цього архетипу, коли йдеться про Матір-Землю: Її плодюче доброзичливе Божество, Її оргістичну сутність та Її глибини. Негативний аспект архетипу Матері співвідноситься з чимось таємничим і водночас темним, означаючи «безодню, світ мертвих, все, що поглинає, спокушає й отрує, тобто те, що сповнює жахом» [4, с. 503].

Проаналізований в рамках цього дослідження практичний матеріал засвідчує позитивну іпостась гештальтів Природи і Землі, що у деяких випадках есплікується через їх розгорнуті характеристики з виділенням смислових фігур «ніжність», «мудрість», «турботливість»: *Is Nature felt, or can be; nor do words, // Which practised talent readily affords, // Prove that her hand has touched responsive chords; // Nor has her gentle beauty power to move // With genuine rapture and with fervent love // The soul of Genius (W. Wordsworth) [18: 192]; Earth fills her lap with pleasures of her own; // Yearnings she has in her own natural kind, // And even with something of Mother's mind, // And no unworthy aim, // The homely Nurse doth all she can // To make her Foster-child, her Inmate Man, // Forget the glories he hath known, // And that imperial pal-*

ace whence he came (W. Wordsworth) [18: 248]; *Let Nature be your teacher. // She has a world of ready wealth, // Our minds and hearts to bless – // Spontaneous wisdom breathed by health, // Truth breathed by cheerfulness* (W. Wordsworth) [18: 202]. До сутностей жіночої статі відносять і окремі частини рельєфу: *Loud is the Vale! the Voice is up // With which she speaks when storms are gone, // A mighty Unison of streams! // of all her Voices One!* (W. Wordsworth) [18: 288].

Земля у політико-економічному сенсі: країна (гештальти COUNTRY, BRITAIN). З жіночим образом пов'язаний ще один аспект Magna Mater, це тема рідної землі, тобто вітчизни, або ж країни взагалі, тобто тієї землі, що є рідною для певної нації. Співвіднесеність країн як політико-економічних одиниць саме з жіночим родом закріплена в англійській мові традицією і тому в цьому випадку маємо по суті поетичну актуалізацію мовної матриці: *Alas, the Country! how shall tongue or pen // Bewail her now, uncountried gentlemen?* (G. Byron) [19: 282]; *If Britain mourn her bleakness, we can tell her, // The very best of vineyards is the cellar* (G. Byron) [7: 438].

Деякі негативні властивості людини і пов'язані з ними об'єкти та явища (гештальти VANITY, DIS-SIMULATION, VENGEANCE, SLOTH, RUMOUR, CRIME, CORRUPTION, MONEY). Саме жіночого уособлення здобувають в поетичних текстах ті негативні властивості людської природи, що традиційно асоціюються в англо-американській культурі з жіночим началом: марнославство, лицемірство, мстивість, лінощі, схильність до вислуховування та розповсюдження пліток. Гештальти цих характеристик людської природи великою мірою беруть початок від персонажів англійських мораліте, повчальної алегоричної драми XV-XVI століття, дійові особи якої уособлювали різні вади або чесноти: *Yet Vanity herself had better taught // A surer path even to the fame he sought* (G. Byron) [19: 272]; *Dis-simulation always sets apart // A corner for herself* (G. Byron) [19: 475]; *While Vengeance pondered o'er new plans of pain, // And stanch'd the blood she saved to shed again* (G. Byron) [19: 319]; *No more as then should Sloth around me throw // Her soul-enslaving, leaden chain* (S. Coleridge) [14: 27]; *Some parts of Juan's history, which Rumour, // That live gazette had scatter'd to disfigure, // She had heard* (G. Byron) [7: 477]. Жіночої подоби набувають і певні негативні явища, пов'язані з проявами тінювих сторін людської особистості, наприклад, злочин, хабарництво, а також предмет спокуси багатьох порушників морального та юридичного закону – гроші: *Crime could not near him – she is not the child // Of solitude* (G. Byron) [7: 306]; *Corruption could not make their hearts her soil* (G. Byron) [7: 307]; *Money the she-devil comes to us under many veils // Tactful at first, calling herself beauty* (C.H. Sisson) [17: 374].

Явища, що характеризуються нестабільністю, мінливістю (гештальти FORTUNE, FAME, RENOWN, FATE, DESTINY, FASHION, WEATHER). Гештальти перелічених понять корелюють у поетичних текстах з жіночим еством, насамперед, через спільність прототипових для англійсько-американської культури асоціацій, пов'язаних, з одного боку, із природою відповідних сутностей та явищ, а з іншого боку, з провідними характеристиками жіноцтва. Поняття Fortune наділено в англійській поезії двома смисловими іпостасями: це – 1) щасливий випадок, несподіване щастя та

2) доля, жереб, що цілком кореспондується із символічним значенням однойменної міфологічної постаті – давньоримської богині щастя, талану та сліпого випадку Фортуни, яка зображувалася у вигляді жінки, котра стоїть на кулі або на колесі з рогом достатку в руках та пов'язкою на очах. Згадані атрибути богині символізували мінливість її уподобань, щедрість дарів, що вона пропонує, та незбагненність принципу, за яким ці блага розподіляються між людьми. Усі ці властивості Фортуни можна легко співвіднести зі стереотипними характеристиками представниць прекрасної статі: примхливою непостійністю, спокусливістю та нелогічністю думок і дій. Відповідним комплексом якостей наділяється в англо-американській поетичній картині світу й жіночий образ FORTUNE: це непередбачуваність наступного кроку, короткотривала прихильність до своїх фаворитів, розпалювання несамовитих бажань щодо заможності, влади та слави: FORTUNE = ВОНА – ЦЕ ЗРАДЛИВА ІСТОТА: *Whilst as fickle Fortune smil'd, // Thou and I were both beguil'd* (W. Shakespeare) [15: 1313]; *He deeply felt – what mortal hearts must feel, // When thus reversed on faithless Fortune's wheel, // For crimes committed* (G. Byron) [19: 320]; FORTUNE = ВОНА – ЦЕ СУТНІСТЬ, ЩО ВВОДИТЬ У СПОКУСУ ТА ПІДДАЄТЬСЯ СПОКУСИ: *And fortune labours with the vast event; // She now has in her hand the greatest stake, // Which for contending monarchs she can make. // What e'er can urge ambitious youth to fight, // She pompously displays before their sight* (J. Dryden) [16: 257]; *When you bid fortune carry back her bribe* (J. Dryden) [16: 333]; *The watchful mothers and the careful sisters, // Buzz round "the Fortune" with their busy battery, // To turn her head with waltzing and with flattery!* (G. Byron) [7: 404]; FORTUNE = ВОНА – ЦЕ НЕРОВЛИВА ІСТОТА: *... 'Tis paltry to be Caesar; // Not being Fortune, he's but Fortune's knave, // A minister of her will; and it is great* (W. Shakespeare) [15: 1167]. Отже, фігурами, що виділяються у поетичному гештальті FORTUNE, є «зрадливість», «спокусливість» і «моральна нестійкість».

Оскільки Слава і Популярність великою мірою пов'язані з волею щасливого випадку, в гештальтах GLORY, FAME, RENOWN набувають рельєфності ті ж самі фігури, що й у гештальті FORTUNE. Внаслідок чого, FAME / RENOWN / GLORY = ВОНА – ЦЕ СУТНІСТЬ, ЩО СПОКУШАЄ, Й ЯКУ СПОКУШАЮТЬ: *'Tis the same landscape which the modern Mars saw, // Who march'd to Moscow, led by Fame, the siren!* (G. Byron) [7: 364]; *Let fame be busy where she has to do; // Tell of fought fields, and every pompous show. // These tales are fit to fill the people's ears* (J. Dryden) [16: 320]; *Renown and fame in vain I courted long, // And still pursued 'em, though directed wrong* (J. Dryden) [16: 333]; FORTUNE = ВОНА – ЦЕ ЗРАДЛИВА ІСТОТА: *Farewell to the Land, where the gloom of my Glory // Arose and o'ershadowed the earth with her name – // She abandons me now – but the page of her story, // The brightest or blackest, is filled with my fame* (G. Byron) [19: 193].

Це одна сутність, що належить до цієї групи, Доля, традиційно постає у творах англо-американських авторів як незбагненна сутність, протидія котрій завжди приречена на поразку. Отже, образ Долі незмінно здобуває у поетичних текстах фемінінне уособлення, з огляду на те, що концепти FATE / DESTINY є великою мірою ідентичними за змістом концепту FORTUNE:

Oh, Fate! – accuse thy fully, not thy fate; // She may redeem thee still – nor yet too late (G. Byron) [19: 302]; Of spirit capacious to require // That Destiny her should change (W. Wordsworth) [18: 144].

Стихія землі, рідного краю та природні об'єкти й явища (концепти ЗЕМЛЯ, ВІТЧИЗНА, УКРАЇНА, ПРИРОДА, ЗОРЯ, ЗІРКА, НІЧ, РІКА, БОЛОНЬ, ЯБЛУНЬКА, ЛИПА, ВІЛЬХА, БЕРЕЗА, ЧЕРЕМУХА, ВИШНЯ, АЗАЛІЯ). Персоніфікатор «матір», який використовується в її поезії у доволі обмежений спосіб (здебільшого на рівні стереотипних виразів Mother Earth, Mother Church), є надзвичайно затребуваним у творах українських авторів (відповідно: 4,5% та 19%). Саме він посідає чільне місце серед інших персоніфікаторів з семою родинного зв'язку у відношенні цілої низки природних об'єктів та явищ, репрезентуючи жінку передусім як втілення материнського начала. Образ матері нерідко набуває розгорнутого характеру, лягаючи в основу художнього змісту вірша. Сказане стосується насамперед таких пов'язаних з символікою Magna Mater гештальтів як ЗЕМЛЯ, ВІТЧИЗНА, УКРАЇНА, ПРИРОДА, в котрих майже незмінно виділяється фігура «материнства».

Образ землі, який лише поодинокі трапляється у жіночій іпостасі в англійсько-американських поетичних текстах XVIII–XIX століть, є одним зі стрижневих гештальтів українського поетичного універсуму. Корені того визначального значення, яке має концепт «земля» в свідомості українського народу, потрібно шукати у космогонічних міфах давніх слов'ян, де Земля виступає в подобі богині – дружини Неба, а союз Землі і неба трактується як початок існування всесвіту [2, с. 262]. Символом цього союзу є дощ, що дарує життя рослинам і тваринам, а звідси виникає мотив родючої життєдайної землі і відповідний образ Матері [3, с. 201-257]. Будучи словом-символом, одним з найпоширеніших етнокультурних стереотипів, земля стає ключовим компонентом авторських метафор, які по-новому розкривають усталені міфологічні уявлення: *Відкривай гарячі груди, // Мати земле! Дощ остудить, // Оживить і запліднить... (М. Рильський) [11: 200]; і сонця любов охолота // до нашої нени-землі (В. Сосюра) [12: 413]; Звертає сонце з літньої путі – // ... // Не тягнеться закохана земля // До нього вітамі: щаслива мати. // Вона схиляє у саду гілля, // Мов груди сповнені для немовляти (В. Мисик) [10: 150]; Дарма, ссавцю, присмоктуватись. Мати – // земля нечула. Ніби чужаниця, // вона, глуха до тебе, потурає // твоїм жалам мовчазністю. (В. Стус) [7: 252].* Надзвичайно важливий для української культури образ матери часто належить до глибинної семантики поетичного твору не лише у тих випадках, коли він є ключовим і виноситься у заголовок поезії (наприклад, «Мати-осінь» Василя Мисика або «Яблунька-мати» Максима Рильського), так і коли фігура «материнства» виділяється, скажімо, у гештальтах Зорі, Ночі, Ріки в межах набагато менших за обсягом контекстів: *ЗОРЯ / НІЧ / РІКА – СУТНІСТЬ, ЩО ВТІЛЮЄ МАТЕРИНСЬКЕ НАЧАЛО: Ота зоря – відступка твого шляху. // Хреста і долі – ніби вічна мати, // вивищена до неба... (В. Стус) [7: 161]; На ліктях підвелася зоря, мов породілля (В. Стус) [7: 438]; Ніч // Знесла яєчко тепле – сонця (В. Мисик) [10: 53]; Ніч колихала так ласкаво, – // Проте не спалося ніяк... (М. Рильський) [11: 147]; Згадюю озера та озерця, // Матір їх, що*

звуть Десна-ріка. (М. Рильський) [11: 38]; і спить, як породілля, оболонь (В. Стус) [13: 343]. У маргінальній ролі може виступати персоніфікатор «бабуся», який означає як жінку поважного віку так і матір матері або батька, а тому, будучи використаним навіть у першому значенні здатен набувати, внаслідок певних контекстуальних умов, обертона другого значення. Приміром, в нижченаведених рядках завдяки епітету «теплий» та експресивному дієслову «воркують» певною мірою реалізовано і семантику родинності – образ рідної, лагідної бабусі, яка самовіддано опікується улюбленими онуками: *і ніби дві бабусі, край ворит, // воркують теплі липи... (В. Стус) [13: 549].*

Прототипними для української поезії можна вважати й інші персоніфікатори з семою родинного зв'язку, що актуалізують базові мотиви «фемінність» і «спорідненість, кровний зв'язок»: *Лілова вільха рідна як сестра, // Сестри нема. Брати чужими стали (М. Рильський) [11: 209]; Будь за сестру мені, косичена березо... (В. Стус) [13: 527]; Чи твоя черемуха-сестриця // Не пускає гостей, друже мій? (А. Малишко) [9: 321].* Отже, фігуру «родинні / сімейні зв'язки» у гештальтах природи, а також тих природних об'єктів і явищ, що наділено в українській мовній матриці жіночою родовою ознакою, потрібно визнати прототиповими для української поетичної картини світу. Іноді гендерне форматування образу може базуватися на підкресленні, значимій відсутності родинних зв'язків (*Вишня – жінка-сирота (В. Сосюра) [12: 318]*) або ж прагненні до них, їх наполегливому пошуку. Так, наприклад, жіночий рід образу зірки у вірші Василя Мисика «Вечірні тіні» окреслює коло гендерних асоціацій, пов'язаних з молодістю дівчиною, яка тужить за справжнім коханням і веселими подругами: *І зірка вечора смутно // З-під ніжних дивиться вій // На сад, що застиг над ставом // В своїй красі весняній. // ... Вона горить над землею... // Де їй не знайти ровесниць. // Товарища не знайти (В. Мисик) [10: 159].* Та ж закономірність спостерігається й у відношенні персоніфікації групи абстрактних сутностей «негативного» характеру. Будучи матеріалізовані головним чином у вигляді жінок-сестер, матерів, коханок, вони, на відміну від персоніфікованих образів англійсько-американської поезії, як правило, позбавлені яскраво вираженої зловорожості, явних конотацій жорстокості та насильства: *Моя жалка самотності! Сестро! // Моя віками долана прамати! // Ти не живеш, а вчлишия помирати (В. Стус) [13: 269]; Ти – Адам. Журба – твоя коханка, // а змне тяжіння – то любов (В. Стус) [13: 38]; Куди мене розкрито несе // моя біда, дочка моєї віри? (В. Стус) [13: 169]; Не знаю – спав чи думав чи ввижала // біда, ота, що в душу увійшла // воложенням жіночим синім болем (В. Стус) [13: 256].* До нечисленних випадків, що репрезентують негативні символічні імплікації архетипу жінки, належать лише три приклади, у двох з яких актуалізуються сугестії тваринного та злого, чарівницького начала, у третьому, під назвою *Міс Істина* – брехливості та розбещеності: – *СЛАВА – ЦЕ АГРЕСИВНА ІСТОТА: На плечі стрибне слава, як пантера, – // він не помітив, бо косив траву (Л. Костенко) [8: 37]; ДОЛЯ – ЦЕ ЛИХА ЧАКЛУНКА: а відьма доля розпустила патла // і щось не своїм голосом кричить (В. Стус) [13: 511]; ІСТИНА – ЦЕ ПІДСТУПНА, РОЗПУСНА ІСТОТА: Красива жінка – істина відносна. // Найперша міс на конкурсі оман. // ... // Вселенська*

ильондра, вмiє дiвувати. // Пiд лiхтарем тупцюючи старим, // це й святiстю потрафить здивувати. // Воiстину, велике дiло грим! (Л. Костенко) [8: 147].

У цiлому можна констатувати, що негативний аспект архетипу Жiнка представлений в українській поезiї набагато скромнiше, нiж в англо-американській. Адже вiдповiднi гешталти складають тут лише 9,5% вiд

загальної кiлькостi елементiв гештальт-формули жiночого персонiфiкованого образу vs 27,3% в англо-мiннiй поетичнiй традицiї. Аналогiчнi тенденцiї спостерiгаються й стосовно кiлькостi контекстiв, в яких про-являється негативнiсть жiночого персонiфiкованого образу: 5,9% vs 27%.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Керлот, Хуан Едуардо. Словарь символов / Хуан Едуардо Керлот. – М.: REFL-book, 1994. – 608с.
- [2] Комар О.С. Концептуальне значення стереотипу земля в українській етнічній культурі/ О.С. Комар// Актуальні проблеми філології та перекладознавства: Збірник наукових праць. Ч. I: Вип.3. – Хмельницький: ХНУ, 2007. – С. 261-263.
- [3] Костомаров М. Слов'янська міфологія. Вибрані праці з фольклористики та літературознавства / М.Костомаров. – К.: Либідь, 1994. – 384 с.
- [4] Юнг К.Г. Душа и Миф. Шесть архетипов / К.Г. Юнг. – К.: Гос. библиотека Украины для юношества, 1996. – 384 с.
- [5] Glicksohn, J. Metaphor and Gestalt: Interaction Theory Revisited / Joseph Glicksohn, Chanita Goodblatt // Poetics Today. – 1993. – 14 (1). – p. 83-97.
- [6] Tsur, R. Metaphor and figure-ground relationship: comparisons from poetry, music, and the visual arts / Reuven Tsur // Cognitive Poetics: Goals, Gains and Gaps / Ed. Geert Brone and Jeroen Vandaele. – Berlin – New York: Mouton de Gruyter, 2009. – P. 237-278.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

- [7] Байрон, Джордж Гордон. Дон Жуан. – М.: Изд-ство лит-ры на иностр. языках, 1948. – 534 с.
- [8] Костенко Лiна. Вибране. – К.: Вид-тво худ. лiтератури «Днiпро», 1989. – 559 с.
- [9] Малишко А.С. Поетичнi твори. Ред. Б.І. Олiйник. – К.: Наукова думка, 1988. – 736 с.:
- [10] Мисик, Василь. Вибране. – К.: Держ. видавництво художньої лiтератури, 1958. – 317 с.
- [11] Рильський М.Т. Лiрика / Передмова I.Ф. Драча.– К.: ВАТ «Вид-тво Київська Правда», 2005. – 240 с.
- [12] Сосюра В.М. Вибрані твори в двох томах. Том 1. Поетичні твори. – К.: Наукова думка, 2000. – 646 с.
- [13] Стус, Василь. Час творчості / Dichtenzeit / Пiслямова Стуса Д.В. – К.: Днiпро, 2005. – 704 с.
- [14] Coleridge, S.T. Poems and Prose. Selected by Kathleen Raine. – London: Penguin Books, 1957. – 309 p.
- [15] The Complete Works of William Shakespeare. – N.Y.: Oxford University Press, 1919. – 1352 p.
- [16] Dryden, John. Poems and Prose. Selected by Douglas Grant.. – Penguin Books Ltd, 1985. – 357 p.
- [17] The Penguin Book of English Poetry 1918-60. Introduction and notes by K. Allott. – L., 1982. – 412 p.
- [18] Selected Poems. William Wordsworth. – London: Penguin Books, 1996. – 252 p.
- [19] Selections from Byron.– Moscow: Progress Publishers, 1979. – 520 p.

REFERENCES

- [1] Cirlot, J.E. Dictionary of Symbols / Juan Eduardo Cirlot. – М.: REFL-book, 1994.– 608 p.
- [2] Komar, O.S. Conceptual meaning of the stereotype earth in Ukrainian ethnic culture // Actual problems of philology and translatology: Collection of scientific papers. Part. I., Issue 3. – Khmelnyts'kyi: KhNU, 2007. – P. 261-263.
- [3] Kostomarov, M. Slavic mythology. Selected proceedings on the study of folklore and literature. – К.: Lybid', 1994. – 384 p.
- [4] Jung, C.G. Soul and Myth. Six archetypes. – К.: The State Library of Ukraine for Youth, 1996. – 384 p.
- [5] Glicksohn, J. Metaphor and Gestalt: Interaction Theory Revisited / Joseph Glicksohn, Chanita Goodblatt // Poetics Today. – 1993. – 14 (1). – p. 83-97.
- [6] Tsur, R. Metaphor and figure-ground relationship: comparisons from poetry, music, and the visual arts / Reuven Tsur // Cognitive Poetics: Goals, Gains and Gaps / Ed. Geert Brone and Jeroen Vandaele. – Berlin – New York: Mouton de Gruyter, 2009. – P. 237 – 278.

SOURCE OF ILLUSTRATIVE MATERIAL

- [7] Byron, George Gordon. Don Juan. – М.: Publishing House on foreignness languages, 1948. – 534 p.
- [8] Kostenko, Lina. Selected Works. – К.: Publishing house of artistic literature "Dnipro", 1989. – 559 p.
- [9] Malyshko, A.S. Poetical works. Edited by B.I. Olijnyk. – К.: Naukova dumka, 1988. – 736 p.
- [10] Mysyk, Vasyl. Selected Works. – К.: State Publishing House of artistic literature, 1958. – 317 p.
- [11] Ryl'skyi, M.T. Liryka / Foreword by I. Drach. – К.: JSC "Publishing House Kyiv Truth", 2005. – 240 p.
- [12] Sosyura V.M. Selected Works in two volumes. Vol. 1. Poetical works. – К.: Naukova dumka, 2000. – 646 p.
- [13] Stus, Vasyl. Chas tvorchosti / Dichtenzeit / Afterword by D.V. Stus. – К.: Dnipro, 2005. – 704 p.
- [14] Coleridge, S.T. Poems and Prose. Selected by Kathleen Raine. – London: Penguin Books, 1957. – 309 p.
- [15] The Complete Works of William Shakespeare. – N.Y.: Oxford University Press, 1919. – 1352 p.
- [16] Dryden, John. Poems and Prose. Selected by Douglas Grant.. – Penguin Books Ltd, 1985. – 357 p.
- [17] The Penguin Book of English Poetry 1918-60. Introduction and notes by K. Allott. – L., 1982. – 412 p.
- [18] Selected Poems. William Wordsworth. – London: Penguin Books, 1996. – 252 p.
- [19] Selections from Byron.– Moscow: Progress Publishers, 1979. – 520 p.

Realization of the archetype Woman in the gestalts of the female personified image (English-Ukrainian parallels)

E.Yu. Doubenko

Abstract. The article focuses on those specific features of Anglo-American and Ukrainian poetic mappings of the world that find their manifestation in image-building differences on the level of personification. Gestalt clusters of the notions that acquire feminine gender personification are analyzed from the standpoint of their correlation with three basic symbolic aspects of the archetype Woman.

Keywords: *gestalt, gestalt-cluster, personification, figure, femininity*